

І.Ю. Чеболда

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка,

chebolda1@gmail.com

ПРИРОДНО-РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ – ОБ’ЄКТ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ РЕГІОНУ

В сьогоденні складних економічних умовах, особливо в важкому стані опинилися дотаційні регіони, зокрема Тернопільська область. Дефіцит бюджетних коштів, спад виробництва, зростання безробіття призвели до стагнації економіки.

Для багатьох органів місцевого самоврядування джерелом розвитку може стати наявність унікальних природних ресурсів або об’єктів історико-культурної спадщини, природні і природно-антропогенні ландшафти, де традиційна культура утворює єдине ціле з навколишнім середовищем. Одним із перспективних видів діяльності є екологічний туризм (організований відпочинок), який є одним з найбільш дешевих і доступних видів туристичного відпочинку для людей.

Тернопільська область не входить у виділені на території України рекреаційні регіони, але разом з тим сприятливі природні, екологічні умови, значна кількість історико-культурних об’єктів виступають базою для розвитку рекреаційного комплексу. Природними ресурсами відпочинку в області є унікальні природні явища, естетичні якості ландшафтів, особливості режиму деяких природних процесів, сприятливі і специфічні властивості клімату, рельєфу, рослинного покриву, водних поверхонь та джерел.

Ландшафтні рекреаційні ресурси мають багатофункціональне значення і можуть використовуватися в різних сферах рекреації: неорганізованому відпочинку, масовому відпочинку у вигляді прогулянок, при збиранні грибів і ягід, в спортивних заняттях, під курортну і рекреаційну забудову, як об’єкти туризму і т.д.

Аналіз структури природно-територіальних комплексів, наявності лісу і водойм, якості лісів, їх віддаленості від водойм, характеру ґрунтів і рельєфу дав можливість Г.В.Чернюк виділити на території Тернопільської області найбільш сприятливі, сприятливі, обмежено сприятливі, малосприятливі, несприятливі для рекреації типи природних комплексів [1].

Особливу групу рекреаційних ресурсів утворюють об’єкти природного заповідного фонду, зокрема заказники, регіональні ландшафтні парки, які є потенційними екскурсійними об’єктами. Однак рекреаційне використання заповідної території не повинно порушувати статус заповідного об’єкту, тому деякі території заповідного фонду області виключені з рекреаційного використання, а на інших територіях організація туризму і відпочинку

Досить цікавою і найбільш вдалою формою для поєднання функцій рекреації і охорони природи є регіональні ландшафтні парки, пам’ятки природи, національні парки. Ці території є малозмінені, або зовсім не змінені людиною і є цікавими для розвитку рекреації, разом з тим вони не вилучаються із господарського фонду, оскільки використовуються як

важливий ресурс індустрії туризму. Важливе значення для рекреації відіграють периферійні (або буферні) зони, які прилягають до заповідних територій, саме тут доцільно розміщувати туристичні установи, лікувально-оздоровчі заклади.

Головні напрями туристських маршрутів проходять з півночі на південь вздовж автомобільного шляху Кременець-Тернопіль-Теребовля-Чортків-Заліщики і з заходу на схід вздовж залізниці і автомобільного шляху Підволочиськ – Тернопіль – Зборів.

Отже, одним з основних рекреаційних ресурсів є ліси. До них відносяться всі ліси, які придатні для організації в них відпочинку та оздоровлення населення. Це такі категорії лісів 1 групи як лісопаркова частина зелених зон, лісопарки, парки, лісові масиви заповідників, заказників. Ці ліси найбільш придатні для задоволення санітарно-гігієнічних, пізнавальних та інших потреб населення, тому досить інтенсивно використовуються. Високі рекреаційні якості характерні для змішаних лісонасаджень, які поширені в області. Це насадження дуба з грабом, ясенем, кленом, липою.

Сприятливими для рекреації є і водні плеса. Ріки області в нижній та середній течії характеризуються добре дренованими, покритими лісом берегами, твердим дном (р. Серет, р. Збруч, р. Дністер та інші). Для цих річок характерна комфортна для купання температура води +18-20 за Цельсієм та тривалий купальний сезон – 30-90 днів, сприятливі для купання і водного спорту глибини – 1-4 метри. Активно використовуються для організації відпочинку інші ріки, ставки та водосховища.

Гідромінеральні ресурси області представлені сірководневими, сульфатними, гідрокарбонатно-хлоридними водами та лікувально торфовими грязями (с. Залізці, м. Ланівці, м. Підволочиськ та ін.). Зосереджені в області значні запаси лікувальних вод, в тому числі води типу “Нафтуса”.

В області нараховується біля 200 лікувально-оздоровчих закладів (санаторії, профілакторії, будинки і пансіонати відпочинку, туристичні бази), які можуть розмістити близько 25 тис. чоловік. Згідно територіальної структури курортно-рекреаційного господарства на території Тернопільської області виділяється 5 рекреаційних районів: Кременецький, Бережансько-Бучацький, Чортківський, Гусятинський, Придністровський. В кожному з виділених районів можна виділити курортні рекреаційні, туристичні зони.

Виходячи з аналізу, в основному лише природних факторів розвитку рекреації, можна зробити висновок, що в області розвинуті різні види рекреаційної діяльності: лікувально-оздоровчий, спортивно-оздоровчий, пізнавально-культурний. В області розвинутий короткотривалий і довготривалий відпочинок для дорослих і дітей. Короткотривалі види відпочинку мають чітко виражений сезонний характер в залежності від видів рекреаційної діяльності.

Особливості виробництва і розселення населення, недостатня вивченість природних ресурсів, нерівномірність у їх розміщенні викликає певні труднощі у використанні найбільш цінних в природному відношенні територій.

Основними напрями удосконалення екологічного туризму в регіоні в умовах ринкових відносин можна вважати:

1. Формування і розвиток рекреаційних спільних підприємств і курортних вільних економічних зон.
2. Створення нових ефективних форм рекреаційного господарювання.
3. Створення нових природоохоронних територій.
4. Забезпечення пріоритетів рекреаційного господарства і курортного природокористування в розвитку господарського комплексу.
5. Надання регіону правового статусу курортно-рекреаційного регіону.
6. Активізація міжнародного співробітництва в дослідженні, використанні і охороні рекреаційних ресурсів.

Екологічний туризм дасть можливість поповнити державний бюджет. Це говорить про те, що, підтримуючи розвиток екологічного туризму в Тернопільській області, можна поєднувати не тільки туризм з екологічними заходами, але і при цьому значно покращити економічний статус регіону.

Література:

1. Чернюк Г. В. Рекреаційна оцінка ландшафтів Тернопільської області / Г. В. Чернюк. – Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. Серія: Географія. № 1. – 1998. – 68 с.

А.М. Чернявський
Херсонський державний університет,
andriy-chernyavskiy@gmail.com

ГИРЛОВІ ОБЛАСТІ РІЧОК ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

На даний момент значення гідрологічних знань про гирла річок зростає, що пояснюється підвищенням інтересу до вивчення цих об'єктів, це пояснюється двома обставинами. По-перше, розширюється використання багатих земельних, водних і біологічних ресурсів гирл річок різноманітними галузями господарства – сільським і рибним, річковим і морським водним транспортом, гідроенергетикою та ін. По-друге, в останній час стала актуальнішою проблема охорони природних ресурсів гирл річок від виснаження і забруднення. Освоєння гирл річок почалося ще в стародавньому світі – пониззя і дельти таких річок, як Янцзи, Ганг, Ніл були одними з найдавніших місць зрошеного землеробства і людською цивілізації в цілому. Саме тому сьогодні, переважно через економічну експлуатацію, збереження природного стану гирлових областей річок є однією із важливих задач.

Що таке «гирлова область річки». Поняття «гирло річки» як місце впадіння річки в океан, море, озеро, водосховище чи іншу, більш велику, річку, давно знайшло застосування в географії і широко використовується як у вітчизняній, так і в зарубіжній науковій літературі. Водночас, цей географічний об'єкт має велику невизначеність, так як без додаткового уточнення не зрозуміло, означає він точку впадіння річки в іншу водойму або деяку простягнену в просторі область, і які її межі [7]. В.М. Михайлов *гирлом*